

verlaten. Er vond toen een ware 'uittocht' over de brug plaats; velen trachtten de noordelijke Rijnsoever te bereiken.¹

Eerst in een zeer laat stadium werd de Nederlandse Bank omtrent het invasiegevaar ingelicht. Had de Geer, minister van financiën, vergeten dat het wenselijk was, de goudvoorraad van de bank naar Engeland over te brengen? Of nam hij innerlijk geen moment aan, dat het werkelijk tot een invasie zou komen? Wij weten het niet. Wel weten wij dat de directie van de bank eerst in de ochtend van zaterdag 11 november gewaarschuwd werd. Een hoge functionaris ging toen onmiddellijk naar Den Haag, kreeg daar van majoor Sas te horen, 'dat hij 99,9% zekerheid had dat de Duitsers die nacht Nederland zouden binnenvallen', reisde na overleg met de president van de bank, mr. L. J. A. Trip, meteen door naar Rotterdam, charterde daar twee schepen van de Maatschappij Zeeland en liet nog in de nacht van zaterdag op zondag in Amsterdam voor een waarde van f 166 mln aan goud in houten kistjes inpakken. Toen de volgende ochtend de invasie uitbleef, liet men die goudvoorraad ingepakt staan²: een verstandige maatregel. Dat zou op 10 mei '40 blijken. Generaal Reynders had overigens voor de nacht van 11 op 12 november voor de grenstroepen en voor de luchtverdediging volledige paraatheid bevolen; hij had voorts de verdediging van de Peel-Raamstelling op de grens van Limburg en Noord-Brabant ietwat versterkt.³ Zaterdagavond overwoog hij nog, te gelasten dat alle onderdelen van het leger zich zondagmorgen om drie uur marsbereid en in dekking tegen luchtgevaar buiten hun kwartieren moesten bevinden - hij liet die verstrekkende maatregel tenslotte achterwege omdat de berichten van de grens welke in de loop van de avond bij GS III binnenkwamen, niet de indruk gaven dat een Duitse aanval op handen was.⁴

Inderdaad: Hitler had, zoals wij al mededeelden, de aanvalsdatum voor *Fall Gelb* op dinsdag 7 november verschoven van de 12de tot de 15de. In verband met de weersomstandigheden schoof hij die datum op donderdag 9 november op tot de 19de en op maandag 13 november (de zondag was een mistige, regenachtige dag geweest)⁵ stelde hij al de vierde aanvalsdatum vast: woensdag 22.⁶

Op diezelfde maandag 13 november hield minister-president de Geer een

¹ *Volk en Vaderland*, 18 nov. 1939. ² Getuige A. M. de Jong, *Eng.*, dl. III c, p. 39. ³ I. H. Reynders: *De wisseling van het opperbevel*, p. 28. ⁴ Brief, 20 dec. 1945, van I. H. Reynders aan de chef van de generale staf (Sectie krijgsgeschiedenis, archieven, groep III-1, pak B). ⁵ Brief, 8 aug. 1968, van het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut. ⁶ Jacobsen: *Fall Gelb*, p. 141.